

8. Závěr

Trestní odpovědnost právnických osob je v oblasti českého trestního práva jedním z nejvíc diskutovaných témat současnosti, přestože byl návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim zamítnut již před téměř pěti lety. Doposud zůstává tato oblast aktuálním a otevřeným problémem. Existují argumenty proč by neměla být odpovědnost právnických osob v našem právním řádu upravená, stejně tak je přinejmenším i shodný počet argumentů, které její zavedení prosazují. Záměrem mé práce bylo zpracovat úvahy a názory na jednotlivé instituty, které s touto problematikou souvisejí.

Ani po vyčerpávajícím přehledu důvodů pro a proti zavedení trestní odpovědnosti právnických osob se mi nepodařilo dospět k jednoznačnému závěru.

Zákonodárci ČR i odborná a laická veřejnost se shoduje na tom, že v činnosti právnických osob se vyskytují závažná protiprávní jednání s negativními společenskými důsledky, které je žádoucí sankcionovat, ale zároveň zůstává i nadále sporná otázka, zda zavést trestní odpovědnost nebo zda postačí mimotrestní nástroje k regulaci takového jednání, např. správní trestání.

Od navrhovaného zákona si zákonodárci pravděpodobně slibovali jakési zlepšení kultury činnosti právnických osob, jejichž účinný a adresný postih je v řadě případů se založenou individuální trestní odpovědností, nemožný.

Co se týče předmětného institutu, patří Česká republika mezi státy s kontinentálním typem právní kultury, ve kterých postupně v posledních 30-ti letech docházelo k zavádění a přebírání trestní odpovědnosti do vnitrostátních právních řádů. Česká republika však do nynějška nedosáhla kýženého výsledku,

ačkoliv jsou nám známy spíše pozitivní zahraniční zkušenosti, které by mohly být dobrou inspirací a vhodným vodítkem.

Každý stát má přece jenom do určité míry odlišnou právní úpravu trestní odpovědnosti ve svém právním řádu a tyto difference jsou ovlivněny mnohými faktory, které vytvářely a formovaly národní práva do dnešní doby. Z tohoto vyplývá, že nestačí jen převzít jednu z úprav trestní odpovědnosti právnických osob a následně zakomponovat dané instituty do našeho právního řádu, neboť i když se vybraný institut osvědčil a třeba i dobře funguje v jednom státě, ještě neznamená, že bude stejně dobře fungovat i v jiném, byť s podobnou právní kulturou.

V rámci kontinentální úpravy známe tři podoby trestní odpovědnosti právnických osob - pravou trestní odpovědnost právnických osob, nepravou trestní odpovědnost právnických osob a jiný způsob regulace protiprávní činnosti právnických osob.

Podle mého názoru by byl v našich podmínkách pravděpodobně nejúčinnější první model „pravé trestní odpovědnosti právnických osob“.

Nicméně však dávám za pravdu i té skupině odborníků, kteří považují způsob navrhované úpravy za nešťastný a to proto, že předložený návrh zákona je daleko nad rámec evropských doporučení, jež zavazují členské státy k zavedení odpovědnosti právnických osob. Doporučující akty práva vymezují jen malý okruh trestných činů, kdežto vládní návrh zákona tyto trestné činy rozšiřuje do více než stovky skutkových podstat a dále i okruh osob, jejichž činy lze přičíst právnické osobě je podstatně širší, nehledě na to, že v návrhu zákona úplně chybí definice právnické osoby. Působnost by se tak měla vztahovat na všechny právnické osoby, kromě České republiky, České národní banky a územně samosprávných celků, které jsou výslovně vyňaty.

Domnívám se, že by se úprava měla týkat pouze korporací s personálním prvkem.

V samotném závěru si dovolím jen poznamenat, že při přijímání zákona stanovujícího trestní odpovědnost právnických osob by měla být respektována zásada přiměřenosti a z hlediska přičitatelnosti a odpovědnosti za trestný čin respektovat pravidlo subjektivní odpovědnosti, která je vlastní celému systému českého trestního práva. V opačném případě by mohl být vytvořen snadný nástroj pro zabavování majetku lidí, kteří se ničeho nedopustili.